

Pomôcky pre lútenie

Contributed by Ján Farka¹

Saturday, 24 November 2007

Last Updated Sunday, 01 November 2015

Aj keď pomôcok v tomto odvetví akosi ubúda, dopyt po nich naopak rastie. V dnešnom pretechnizovanom svete sa už nestačí spojať na nadobudnuté vedomosti, či klasickú (a už aj historickú) pomôcku Jána Beličku - Abeceda krížovkára. Aj keď treba priznať, že pri nej vyrástli naozaj asi tisíce krížovkárov. Abeceda totiž vyšla ešte v roku 1972 a odvtedy sa dočkala až piatich vydání (2.-1973; 3.1978; 4.-1984 a 5.-1993). Na trh sa víťazne a mravenčej robote dostali ďalšie knižné publikácie. V roku 1993 vyšiel v gescii časopisu Šibal Krížovkársky slovník a v rokoch 1995-1997 vydala Concordia trading päťdielny cyklus Petra Krajčára Encyklopédia krížovkára, ktorého jednotlivé časti sa kde tu ešte v knižkupectvách nachádzajú. V roku 2005 prispelo do vienka české Ottovo nakladateľstvo s Veľkým krížovkárskym slovníkom (v slovenčine), ktorý je stále dostupný. Poslednou novinkou (koniec roka 2007) je prehľadne spracované dielo z dielne časopisu RELAX a Dušana Ďupku - Šepkár, ktoré ucelene poskytuje stovky výrazov, ktoré sa nazhrnuli počas dlhoročnej práce pri vytváraní krížoviek v redakcii časopisu. Pre autorov krížoviek však takéto pomôcky nepostačujú a preto im odporúčame overené jazykovedné diela ako je napríklad Krátky slovník slovenského jazyka (VEDA 2003), Historický slovník slovenského jazyka I - VI (VEDA 1989 - 2005) Slovník slovenských nářečí I a II (VEDA 2004 - 2006), Róbert Lalúch, Monika Koncová - Slovník značek a skratiek (IKAR 2004), Ivanová-Šaling Slovník cudzích slov (viac vydání) a samozrejme Slovník súčasného slovenského jazyka A-G (VEDA 2007).

Dnes o radu môžete požiadať aj internet.

Jedna z výborne spracovaných stránok je z dielne Jozefa Rusáka a kolektívu. Nájdete tam vyše 65.000 výrazov z celej plejády tém. Vyskúšajte - uvidíte.

Odkaz: <http://www.krizovkarskyslovník.sk/index.php> ďalšie slovníkové databázy odporúčame najmä autorom Synonymický slovník Katalóg skratiek

Krátky slovník slovenského jazyka Slovník cudzích slov

Z času na čas sa asi každému stane to, že nájde v časopise úlohu, ktorú nevie riešiť a nevie ani postup, ako na to. V nasledujúcej časti sa preto pokúsime postupne priblížiť niektoré z nich, aby ste sa s nimi mohli oboznámiť a naučili niečo nové. Príklad v básnickom vyjadrení

(zvýraznené slová tvoria legendu

pre náznač a výsledok):

SUŠOVA « SA BUDE

STARKÁ, tak si hudiem.

riešenie: Natrápi sa stará pani.

PREŠMYČKA - asi najznámejšia hádanka vôbec, jej cieľom je z náznaču, ktorý tvorí základ každej hádanky získať poprehadzovaním (prešmyknutím) hlások žiadaný výsledok.

Za názvom hádanky je zvykom uvádzať, čoho sa má výsledok týkať (napr. zemepisu, medicíny, hudby, literatúry a pod.), aby riešiteľ vedel, ktorým smerom má "hádať" riešenie.

Ukážky: Marta, čaka sa mi - stará mamička; Ondro mi deti láska - Drietomská dolina; tety a svokry - Vysoké Tatry; Dones krovial! - Kosodrevina.

Ako ste si všimli, v prešmyčkách nemusia byť vždy dodržané dĺžky a ani interpunkčné znamienka.

Príklad v básnickom vyjadrení:

PULZ DOKTORKY čudne bije,

akási je iná.

Či má na tom dážku vinu

VRELÁ ÚDENINA?

riešenie: tep lekárky - teplé párky

ZÁMENKA - jej výsledok dostaneme, ak nejakú hlásku v náznaču nahradíme inou. Ak je náznač rozvíjajúci (z viac slov), možno zameniť hlásku v každom jednom slove, alebo urobiť len jednu zámenu v celom takomto náznaču ako celku. V zámenke je možná i viacmiestna zámena toho istého písmena v náznaču, ale vtedy sa musia v danom slove meniť rovnaké hlásky na iné hlásky, ale tie rovnaké (napr. každé O za I). Menej kvalitná záminka je taká, ak je v jednej hádanke skombinovaná súčasne viacmiestna i normálna zámena.

Ukážky: machule - marhule; diplomatky - dielo matky; Sioux, antipód, okále - silu Xantipa dokáže; váha drahá hydra; volvo, vorvač, Até - bol bobor bačatý (kombinovaná)

Ďalší poznatok v hádankách je ten, že na písaní veľkých a malých písmen nezáleží. (samozrejme, pravidlá pravopisu je nutné dodržať)

Pravidlá pre tvorbu a riešenie hádaniek nájdete kliknutím na tento odkaz: Strmeňsko - Slovenská hádanka..